

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA BUITINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

2008 m. rugsėjo 25 d. Nr. VA-P-30-2-17
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 3-iojo audito departamento
l. e. direktoriaus pareigas Romualdos Masiulionienės
2008-01-14 pavedimą Nr. P-30-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Aurita Buragienė (grupės vadovė)
Arūnas Zinkevičius
Ieva Norušaitienė

Auditas pradėtas 2008-01-14
Auditas baigtas 2008-09-25

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir procesas	7
Audito rezultatai	10
1. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas	10
1.1. Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimas	12
1.2. Komunalinių atliekų šalinimas	16
1.3. Antrinių žaliavų rūšiavimas	17
1.4. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas	21
1.5. Priemonės, kurios galėtų padėti savivaldybėms įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis	23
2. Komunalinių atliekų tvarkymo kontrolė	25
Išvados ir rekomendacijos	32
Priedai	36

SANTRAUKA

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane yra nustatytos atliekų tvarkymo užduotys, kurias turi įgyvendinti valstybės institucijos, savivaldybės, gamintojai ir importuotojai, atliekų tvarkytojai. Savivaldybės yra pagrindinė grandis, organizuojanti komunalinių atliekų tvarkymą – atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą ir šalinimą. Todėl įgyvendinant Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis vis svarbesnis vaidmuo tenka savivaldybėms.

Siekdami įvertinti, kaip savivaldybės organizuoja atliekų tvarkymą, kaip vykdo atliekų tvarkymo paslaugų kokybės kontrolę, ar įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, taip pat siekdami nustatyti šioje srityje reikšmingiausias problemas ir pateikti rekomendacijas minėtiems procesams tobulinti, atlikome valstybinį veiklos auditą.

Audito metu nustatėme:

- Dalis savivaldybių neįgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių.
- Nustatytos priežastys – nuolatinio bendradarbiavimo su atliekų turėtojais trūkumas, nepakankama atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė, metodinės pagalbos ir planavimo stoka, nenustatyti aiškūs įpareigojimai, taisyklės – ap sunkina savivaldybėms Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą laiku.
- Savivaldybių atliekų tvarkymo planai turėjo būti parengti prieš šešerius metus, tačiau 9 savivaldybės nėra parengusios ir/ar patvirtinusios atliekų tvarkymo planų, todėl yra rizika, kad šios savivaldybės nėra numačiusios priemonių, kurios padėtų įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis.
- Galiojančiuose teisės aktuose nėra detalizuota, kas ir kaip turi vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolę, audituotos savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio vieningai ir nuosekliai kontrolės sistemai atliekų tvarkymo srityje kurti, tai sudaro prielaidas vykdyti nepakankamą atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę.

Audito ataskaitoje pateikėme rekomendacijas, kurios, auditorių nuomone, leidžia ar sudaro prielaidas spręsti nustatytas problemas:

- **Lietuvos Respublikos Vyriausybei** rekomendavome pavesti Vyriausybės atstovams apskrityse, atliekantiems savivaldybių administracinę priežiūrą, iširti, ar savivaldybės laikosi įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus komunalinių atliekų tvarkymo srityje.
- **Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai** rekomendavome:

- ▶ Parengti ir patvirtinti savivaldybių atsiskaitymo už komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą formą, kuri užtikrintų, kad bus gauta informacija apie visų Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą.
- ▶ Numatyti papildomas priemones (bendradarbiavimas, planavimas, visuomenės švietimas ir informavimas ir kt.), padėsiančias savivaldybėms laiku įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis dėl viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo, konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti įrengimo, komunalinių atliekų šalinimo, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimo.
- ▶ Įvertinti savivaldybių kontrolės sistemą atliekų tvarkymo srityje ir aiškiai identifikuoti, kas turėtų vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimų kontrolę, pasiūlyti efektyvesnį būdą, kaip kontroliuoti atliekų turėtojus ir operatorius.

Rekomendacijas taip pat pateikėme Vilniaus miesto ir Vilniaus, Anykščių, Širvintų, Skuodo rajonų savivaldybių administracijoms.

IŽANGA

Augant ekonomikai ir vartojimui komunalinių atliekų kiekis Europos Sąjungoje didėja. 2004 m. kiekvienam gyventojui teko vidutiniškai 520 kg komunalinių atliekų, prognozuojama, kad iki 2020 metų šis kiekis padidės iki 580 kg per metus. Siekiant, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės aplinkai ir žmonių sveikatai, Europos Sąjungos teisės aktuose nustatyti atliekų tvarkymo principai, prioritetai ir reikalavimai, kuriuos turi įgyvendinti kiekviena valstybė narė.

Lietuva, kaip ir kitos Europos Sąjungos narės, įsipareigojo įvykdyti atliekų tvarkymo užduotis, kurios, remiantis Europos Sąjungos direktyvomis, yra nustatytos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane. Šias užduotis turi įgyvendinti valstybės institucijos, savivaldybės, gamintojai ir importuotojai, atliekų tvarkytojai. Savivaldybės yra pagrindinė grandis¹, organizuojanti komunalinių atliekų tvarkymą – atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą ir šalinimą. Todėl įgyvendinant Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis vis svarbesnis vaidmuo tenka savivaldybėms. Tačiau dažnai savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemos veikia nepakankamai efektyviai – gyventojams nesudaromos pakankamos galimybės rūšiuoti atliekas, jos neišvežamos laiku, teikiamų paslaugų kokybė neatitinka vartotojų poreikių, kai kurios atliekų tvarkymo įmonės dirba nesudariusios sutarčių su savivaldybėmis, nėra priežiūros ir kontrolės mechanizmo. Atsižvelgdami į tai, kad pagrindinės atliekų tvarkymo problemos kyla savivaldybėse, manome, kad pirmiausia jos ir turėtų būti sprendžiamos žemiausiu valstybės valdymo lygmeniu – savivaldybėse.

Nesukūrus efektyvios atliekų tvarkymo sistemos ir neįgyvendinus Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane numatytų užduočių, Lietuva gali neįvykdyti Europos Sąjungos nustatytų atliekų tvarkymo reikalavimų, todėl gali būti pareikštos pastabos arba taikomos sankcijos. Europos Sąjungos valstybės už direktyvų nevykdymą gali būti baudžiamos Europos Teisingumo Teisme².

Pavyzdys

Už atliekų tvarkymo direktyvų nevykdymą Graikija buvo nubausta mokėti po 20 000 eurų kiekvieną dieną po teismo sprendimo, kol įsipareigojimai nebus įvykdyti³.

Valstybės kontrolė 2006 m. atliko valstybinį auditą „Komunalinių atliekų tvarkymas“⁴, kurio metu buvo nagrinėjamas regioninių atliekų tvarkymo centrų (RATC) steigimas ir jų veikla

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-04 Nr.I-533, 7 str.: priskirtosios (ribotai savarankiškos) savivaldybių funkcijos yra: 20) Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo bei perdirbimo organizavimas ir sąvartynų įrengimas bei eksploatavimas.

² Europos direktyvos virsta Damoklo kardu. [Žiūrėta 2008-07-10] Prieiga per internetą <http://www.e-birza.com/index.php?page=naujienos&view=naujiena&id=78573>.

³ Ten pat.

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2006-05-09 valstybinio audito ataskaita Nr. 2020-20-2 „Komunalinių atliekų tvarkymas“.

(regioninių sąvartynų, atliekų priėmimo ir kompostavimo aikštelių), komunalinių atliekų tvarkymo ir apskaitos principai ir kt. Atliekant šį auditą nebuvo nagrinėjamos komunalinių atliekų tvarkymo problemos savivaldybėse, tačiau jos yra aktualios – visuomenės ir žiniasklaidos dėmesys tai patvirtina⁵. Komunalinių atliekų tvarkymo problemų kyla ir kitose Europos Sąjungos valstybėse, pavyzdžiui, Italijoje⁶, Graikijoje⁷, Didžiojoje Britanijoje⁸.

Minėtos priežastys paskatino Valstybės kontrolę atlikti buitinių atliekų tvarkymo auditą, siekiant įvertinti, kaip savivaldybės organizuoja atliekų tvarkymą, kaip vykdo atliekų tvarkymo paslaugų kokybės kontrolę, ar įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, taip pat nustatyti reikšmingiausias šioje srityje problemas ir pasiūlyti galimus jų sprendimo būdus.

Valstybinio audito metu nagrinėti klausimai pateikti dviejose ataskaitos dalyse:

- pirmoje – Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas;
- antroje – komunalinių atliekų tvarkymo kontrolė.

Audito metu, nors ir surinkome informaciją apie audituotose savivaldybėse nustatytą mokestį už komunalinių atliekų tvarkymą, tačiau objektyvaus palyginimo pagal bendrus duomenis atlikti negalėjome dėl šių priežasčių: skirtingas gyventojų skaičius, tankumas, atliekų išvežimo periodiškumas, įmokų paskirstymo principas (pagal gyventojų skaičių, būsto plotą ar pan.) ir kt. Atlikdami šį auditą taip pat nevertinome, kaip Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis įgyvendina gamintojai ir importuotojai.

Komunalinės atliekos – buitinės (buityje susidarančios) ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas⁹. Atsižvelgiant į tai, kad buitinės atliekos yra komunalinių atliekų dalis, toliau ataskaitoje bus vartojamas terminas „komunalinės atliekos“.

⁵ Vilnius paskęs šiukšlėse. Lietuvos Rytas, 2008-01-18; Mokestis už atliekų išvežimą – tikra mįslė. Lietuvos Rytas, 2008-01-10; Savivaldybėje verda mūšiai dėl šiukšlių mokesčio. Lietuvos Rytas, 2008-01-08; Lietuviškos šiukšlės virsta stogais ir baldais. [Žiūrėta 2008-01-25] Prieiga per internetą www.vtv.lt/naujienos/aplinkosauga/lietuviskos-siuksles-virsta-stogais-ir-baldais.html; Bus siūloma nutraukti sutartis su įsipareigojimų nevykdančiais vežėjais. [Žiūrėta 2008-01-25] Prieiga per internetą www.vtv.lt/naujienos/aplinkosauga/bus-siuloma-nutraukti-sutartis-su-ispareigojimu-nevykdanciais-vezejais.html.

⁶ Neapolis skęsta šiukšlėse. [Žiūrėta 2008-07-10] Prieiga per internetą <http://www.balsas.lt/galerija/183047>.

⁷ Europos direktyvos virsta Damoklo kardu. [Žiūrėta 2008-07-10] Prieiga per internetą <http://www.e-birza.com/index.php?page=naujienos&view=naujiena&id=78573>.

⁸ Apie Angliją: Būstas: Paskolos (Mortgage), nuoma, priežiūra [Žiūrėta 2008-07-10] Prieiga per internetą http://www.anglija.lt/aktualijos/nekilnojamasis_turtas/ka_privalu_zinoti_apie_buitines_atliekas.html.

⁹ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 2 str. 20 d.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – buitinių atliekų tvarkymas.

Audituojamas laikotarpis – 2006–2008 m.

Audito subjektai:

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (kodas 1886 02370).
- Anykščių rajono savivaldybės administracija (kodas 1887 74637).
- Skuodo rajono savivaldybės administracija (kodas 1887 51834).
- Širvintų rajono savivaldybės administracija (kodas 1887 22373).
- Vilniaus rajono savivaldybės administracija (kodas 1111 04987).
- Vilniaus miesto savivaldybės administracija (kodas 1887 10061).

Audito tikslas – atlikti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų savivaldybėse analizę ir vertinimą, siekiant nustatyti, ar sudaromos sąlygos efektyviam ir rezultatyviam komunalinių atliekų tvarkymo funkcionavimui ir ekonomiškam viešojo sektoriaus išteklių panaudojimui.

Vertinimo kriterijai:

- Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų užduočių įgyvendinimo lygis ir palyginimas tarp savivaldybių:
 - ▶ viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo lygis;
 - ▶ konteinerių, skirtų atliekoms rūšiuoti, kiekio atitiktis nustatytiems reikalavimams;
 - ▶ atliekų, pašalintų sąvartynuose, kiekio pokytis;
 - ▶ įrengtų didelių gabaritų aikštelių kiekio atitiktis nustatytiems reikalavimams.

Audito apimtis. Audituotas laikotarpis pasirinktas atsižvelgiant į Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimo datas.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija audituoti pasirinkta atsižvelgiant į tai, kad ji reglamentuoja atliekų tvarkymą Lietuvoje, kontroliuoja nustatytų atliekų tvarkymo reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą.

Atsižvelgdami į tai, kad savivaldybės institucijos – pagrindinė grandis, organizuojanti komunalinių atliekų tvarkymą, atrankos būdu audituoti pasirinkome ir savivaldybes. Nustatėme šiuos savivaldybių atrankos kriterijus:

- į atrinktą imtį turi patekti savivaldybės, kuriose viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo lygis gyventojams yra minimalus;

- į atrinktą imtį turi patekti savivaldybės, kuriose viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo lygis gyventojams yra maksimalus.

Audito procedūros atliktos penkiose – Vilniaus miesto, Anykščių, Skuodo, Širvintų ir Vilniaus rajonų – savivaldybėse.

1 lentelė. Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo lygis gyventojams

Savivaldybė	Įdiegimo lygis	
	2006 m.	2007 m.
Anykščių r.	42	58
Skuodo r.	21	21
Širvintų r.	38	38
Vilniaus r.	38	48
Vilniaus m.	99	99

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Siekdami atlikti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų savivaldybėse analizę, audito metu vertinome: kaip įgyvendinamos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys; kaip Aplinkos ministerija ir savivaldybės kontroliuoja komunalinių atliekų tvarkymą.

Audito procesas

Audito metu duomenys buvo renkami:

- nagrinėjant Lietuvos Respublikos teisės aktus, tiesiogiai susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu;
- nagrinėjant Aplinkos ministerijos dokumentus – strateginius veiklos planus, ministerijos ir atskirų jos skyrių nuostatus, metines veiklos ataskaitas, raštus, pažymas ir kitus dokumentus, susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu;
- nagrinėjant savivaldybių dokumentus – savivaldybių atliekų tvarkymo planus, atliekų tvarkymo taisykles, raštus, pažymas, sutartis ir kitus dokumentus, susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu;
- nagrinėjant mokslinę literatūrą, straipsnius ir konferencijų pranešimų medžiagą apie komunalinių atliekų tvarkymą;
- analizuojant per Valstybės kontrolės atliktus auditus surinktą informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymą;
- analizuojant ir vertinant raštu, elektroniniu paštu ar per pokalbius surinktą informaciją iš: Aplinkos ministerijos, Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento, Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centro, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos komunalinių ir atliekų tvarkytojų asociacijos, Vilniaus miesto, Anykščių, Skuodo, Širvintų ir Vilniaus rajonų

savivaldybių administracijų, UAB „Anykščių komunalinis ūkis“, UAB „Skuodo komunalinis ūkis“, UAB „Širvintų komunalinis ūkis“;

- pateikiant klausimynus apie komunalinių atliekų tvarkymą 60 savivaldybių. Savivaldybių apklausa vyko 2008 m. balandžio 15 d. – 2008 m. liepos 10 d.

Valstybinio audito ataskaitoje duomenys apie visas savivaldybes pateikiami sistemiškai, remiantis savivaldybių ir Aplinkos ministerijos duomenimis; apie audituotas savivaldybes – remiantis audituotų savivaldybių duomenimis.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais¹⁰. Audito įrodymai buvo renkami taikant skaičiavimo, tikrinimo, apklausos ir analitines procedūras. Vadovautasi nuostata, kad audituojami ir kiti subjektai pateikė išsamią ir objektyvią informaciją, o pateiktų dokumentų kopijos atitinka jų originalus.

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

AUDITO REZULTATAI

1. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas

Lietuvoje atliekų tvarkymą reglamentuoja Atliekų tvarkymo įstatymas, Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, Atliekų tvarkymo taisyklės, kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai. Atliekų tvarkymas planuojamas trimis valstybės valdymo lygmenimis:

- valstybiniu – rengiamas Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas;
- regioniniu – rengiami regioniniai atliekų tvarkymo planai;
- savivaldybių – rengiami savivaldybių atliekų tvarkymo planai.

Pastebėjimas

Atliekų tvarkymo planavimo būtinumas yra numatytas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/12/EB dėl atliekų (pakeičianti 75/442/EEB): 7 str. 1 d. „(...) kompetentinga institucija arba institucijos privalo kuo skubiau sudaryti vieną ar daugiau atliekų valdymo planų. Tokiuose planuose nurodoma: a) atliekų, kurias reikia panaudoti arba pašalinti rūšis, kiekis ir kilmė; b) bendrieji techniniai reikalavimai; c) bet kurios specialios priemonės, skirtos konkrečioms atliekų rūšims; d) tinkamos šalinimo vietos ir objektai.

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano, kurio nauja redakcija Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinta 2007 m. spalio 31 d., tikslas – atsižvelgiant į esamą atliekų tvarkymo būklę ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais, pateikti esamos atliekų tvarkymo būklės analizę, nustatyti atliekų tvarkymo prioritetus ir principus, strateginius tikslus ir uždavinius, įgyvendinimo priemones, numatyti įgyvendinimo ir atskaitomybės mechanizmą. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytos atliekų tvarkymo užduotys, priemonės ir veiksmai sudaro sąlygas įgyvendinti Europos Sąjungos direktyvų, susijusių su komunalinių atliekų tvarkymu, nuostatas. Nustatytas uždutis turi įgyvendinti valstybės institucijos, savivaldybės, gamintojai ir importuotojai, atliekų tvarkytojai. Atsižvelgdami į tai, kad savivaldybių institucijos yra pagrindinė grandis, organizuojanti komunalinių atliekų tvarkymą, audito metu analizavome, kokios komunalinių atliekų tvarkymo užduotys yra nustatytos savivaldybėms Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane¹¹.

¹¹ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-12 nutarimu Nr. 519 (2007-10-31 nutarimo Nr. 1224 redakcija), 98 p.

1 pav. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms pavestos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys

iki 2009 m. užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė (teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų), geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

parengti ir (ar) patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas ir užtikrinti, kad iki 2008 m. būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, vadovaujantis minimaliais reikalavimais (įrengiant atitinkamą skaičių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių) ir kt.

iki 2013 m. užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 procentų susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus.

iki 2009 m. užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (baldų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų) surinkimo aikštelė 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Minėtos užduotys buvo nustatytos atsižvelgiant į Europos Sąjungos direktyvų dėl atliekų, dėl atliekų sąvartynų, dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų nuostatas. Pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl atliekų numatyta, kad valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, skatinančių atliekų panaudojimą jas regeneruojant, pakartotinai panaudojant ar kitokiu būdu gaunant antrines žaliavas; taip pat imasi būtinų priemonių uždrausti atliekų išmetimą, išvertimą ar nekontroliuojamą šalinimą¹². Tarybos direktyvoje dėl atliekų sąvartynų nustatyta, kad valstybės narės sukuria nacionalinę strategiją, kaip sumažinti sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidomų atliekų¹³ kiekį; imasi priemonių, kad sąvartynuose būtų šalinamos tik apdorotos¹⁴ atliekos¹⁵. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų nustatyta – valstybės narės užtikrina, kad būtų įdiegtos sistemos, leisiančios galutiniams atliekų turėtojams ir platintojams grąžinti elektros ir elektroninės įrangos (toliau – EEĮ) atliekas bent jau nemokamai; užtikrina, kad būtų įrengti ir gyventojams prieinami reikalingi surinkimo įrenginiai. Valstybės narės gali numatyti specialią EEĮ atliekų grąžinimo tvarką, jei įrangoje nėra pagrindinių komponentų arba įrangoje yra kitokių negu EEĮ atliekų¹⁶. Pažymime, kad Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo

¹² Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/12/EB dėl atliekų 3 str. 1 d. b p. i pap., 4 str. 2 d.

¹³ Tarybos direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2003-09-29 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr.1882/200 2 str. nustatyta, kad **biologiškai skaidomos atliekos** – bet kokios atliekos, kurios gali būti suskaidytos anaerobiniu ir aerobiniu būdu, pavyzdžiui, maisto ir sodo (daržo) atliekos, popierius ir kartonas.

¹⁴ Ten pat, 2 str. nustatyta, kad **apdorojimas** – fizikiniai, terminiai, cheminiai ar biologiniai procesai, įskaitant rūšiavimą, kai keičiamos tam tikros atliekų savybės, kad sumažėtų atliekų tūris, pavojingumas, palengvėtų jų tvarkymas ir padidėtų utilizavimo galimybės.

¹⁵ Ten pat, 5 str. 1 d., 6 str. a p.

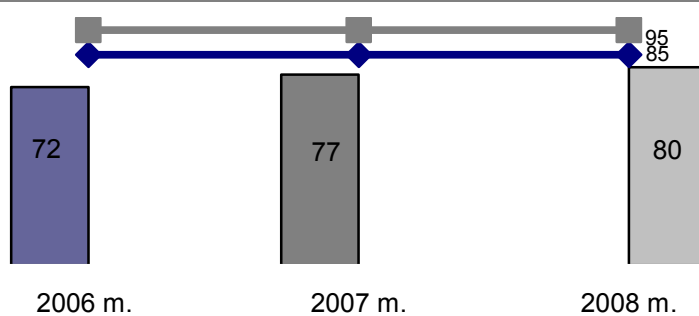
¹⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2003-12-08 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/108/EB 5 str. 2 d. a p.

užduočių nepakankamas vykdymas gali turėti neigiamos įtakos įgyvendinant reikalavimus, susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose (2006/12/EB dėl atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų). Atsižvelgdami į savivaldybėms nustatytų užduočių svarbą ir būtinumą jas vykdyti, toliau ataskaitoje nagrinėsime, kaip savivaldybės įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis.

1.1. Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimas

Viena iš svarbiausių Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane, patvirtintame 2002 m., savivaldybėms nustatytų užduočių – siekti, kad iki 2007 metų viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų teikiama visiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Laikoma, kad paslauga įdiegta, jeigu ja naudojasi 85 procentai ar daugiau tos teritorijos ūkio subjektų (įmonių, įstaigų ir organizacijų) ir gyventojų¹⁷. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane (2007-11-28 nutarimo Nr. 1224 redakcija) nustatyta: iki 2009 m. užtikrinti, kad viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė (teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų)¹⁸, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus. Tačiau pagal 2008 m. I pusmečio duomenis, viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga Lietuvoje vis dar nėra įdiegta pakankamai (2 pav.).

2 pav. Gyventojų, kuriems teikiama viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, skaičius (proc.)

—◆— Turėjo būti įdiegta iki 2007 m. —■— Turi būti įdiegta iki 2009 m.

Šaltinis – Aplinkos ministerija¹⁹

¹⁷ Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-12 nutarimu Nr. 519, 71.2.3. p.

¹⁸ Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-12 nutarimu Nr. 519 (2007-10-31 nutarimo Nr. 1224 redakcija), 98.1. p. nustatyta: visuotinum principas laikomas užtikrintu, kai viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 procentams savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.

¹⁹ Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento 2007 m. veiklos ataskaita. [Žiūrėta 2008-03-05] Prieiga per internetą <http://www.am.lt/VI/files/File/KUD%202007%20m.%20veiklos%20ataskaita-pranesimas.pdf>. Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento Atliekų tvarkymo paslaugų skyriaus apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2007 metais. Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos plėtra vyksta lėtai: kaip rodo 2007 m. duomenys, ši paslauga buvo teikiama 77 proc., o pagal 2008 m. duomenis – 80 proc. Lietuvos gyventojų. Yra rizika, kad iki 2009 m. nustatytas 95 proc. viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklis nebus pasiektas.

Iš savivaldybių pateiktų duomenų²⁰ nustatėme, kad 2008 m. 40 savivaldybių neįvykdė Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane, patvirtintame 2002 m., nustatytos užduoties – siekti, kad viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimas iki 2007 m. pasiektų nustatytą 85 proc. rodiklį. Mažiausias komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas gyventojams yra Skuodo r. (21 proc.), Klaipėdos r. (25 proc.), Širvintų r. (38 proc.) savivaldybėse. Tik 8 savivaldybės jau yra pasiekusios 2009 m. nustatytą viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklį – paslauga teikiama 95–100 proc. gyventojų.

3 pav. Gyventojų, kuriems teikiama viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, skaičius (proc.)

Šaltinis – Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys

Audituotos Anykščių (58 proc.), Širvintų (38 proc.), Skuodo (21 proc.) ir Vilniaus (48 proc.) rajonų savivaldybės iki šiol nėra pasiekusios 2007 m. nustatyto 85 proc. šios paslaugos įdiegimo rodiklio. Vilniaus m. savivaldybė yra pasiekusi 2009 m. nustatytą viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklį – paslauga teikiama 99 proc. gyventojų.

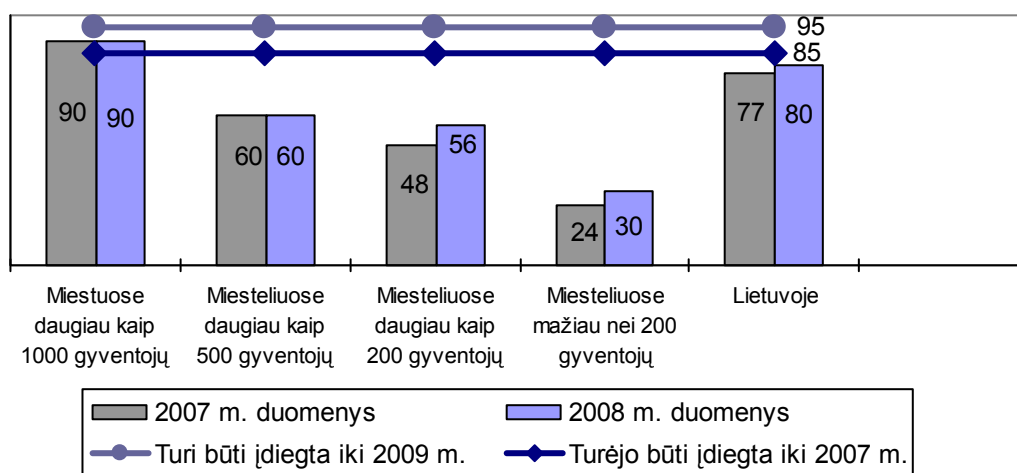
²⁰ Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys.

Audituotoms savivaldybėms duomenis apie skaičių gyventojų, kuriems teikiama komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, teikia operatoriai. Audito metu nustatėme, kad audituotos Anykščių, Širvintų, Skuodo ir Vilniaus rajonų savivaldybės netikrina operatoriaus pateiktų duomenų tikrumo. Vilniaus m. savivaldybė tikrina tik operatorių pateiktų duomenų tikrumą apie išvežtų į sąvartyną atliekų kiekį. Įvertinus tai kyla abejonių dėl savivaldybių pateiktų duomenų patikimumo.

Atkreipiame dėmesį, kad atliekų turėtojai yra ne tik gyventojai, bet ir ūkio subjektai (įmonės, įstaigos, organizacijos ir kt.). Audito metu nustatėme, kad nei savivaldybės, nei Aplinkos ministerija neturi tikslių duomenų, ar visi ūkio subjektai yra sudarę sutartis su operatoriais dėl komunalinių atliekų teikimo, ar moka mokesčius už šios paslaugos teikimą. Tai rodo, kad duomenys apie Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą nėra tikslūs. Todėl tiksliai nėra žinoma, kiek procentų atliekų turėtojų teikiama komunalinių atliekų tvarkymo paslauga.

Pažymime, kad viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas miestų ir miestelių gyventojams Lietuvoje labai skiriasi: miestuose (kuriuose gyvena daugiau kaip 1000 gyventojų) ši paslauga teikiama vidutiniškai 90 proc. gyventojų, o miesteliuose (kuriuose gyvena mažiau nei 200 gyventojų) – vidutiniškai 30 proc. gyventojų (4 pav.).

4 pav. Gyventojų, kuriems teikiama viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, skaičius (proc.)

Šaltinis – Aplinkos ministerija²¹

Pateikti duomenys rodo, kad bendrą viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklį (80 proc.) mažina tai, kad miesteliuose ir kaimuose ši paslauga nepakankamai prieinama.

²¹ Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento 2007 m. veiklos ataskaita. [Žiūrėta 2008-03-05] Prieiga per internetą <http://www.am.lt/VI/files/File/KUD%202007%20m.%20veiklos%20ataskaita-pranesimas.pdf>. Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento Atliekų tvarkymo paslaugų skyriaus apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2007 metais.

Audito metu nustatėme, kad audituotose Vilniaus, Skuodo, Anykščių ir Širvintų rajonų savivaldybėse ši paslauga miestų ir miestelių gyventojams teikiama taip pat netolygiai, pavyzdžiui, Širvintų mieste, kur gyvena daugiau kaip 1000 gyventojų, paslauga teikiama 83 proc., o miesteliuose, kuriuose gyvena mažiau nei 200 gyventojų – iš viso neteikiama. Dėl paslaugos netolygaus teikimo bendras jos įdiegimo rodiklis Širvintų r. teritorijoje siekia tik 38 proc.

2 lentelė. Gyventojų, kuriems teikiama viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga audituotose savivaldybėse, skaičius (proc.)

Savivaldybė	Miestuose daugiau kaip 1000 gyventojų	Miesteliuose daugiau kaip 500 gyventojų	Miesteliuose daugiau kaip 200 gyventojų	Miesteliuose mažiau nei 200 gyventojų	Teritorijoje
Anykščių r.	92	54	62	18	58
Skuodo r.	28	42	23	2	21
Širvintų r.	83	33	18	0	38
Vilniaus m.	99	-	-	-	99
Vilniaus r.	71	60	41	10	48

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Atsižvelgdami į audito metu nustatytus faktus manome, kad pagrindinės priežastys, kodėl neužtikrinamas viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas visiems gyventojams, yra šios:

- operatoriai nesudaro sutarčių su visais gyventojais dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo; nepastato reikiamo skaičiaus konteinerių komunalinėms atliekoms surinkti (pvz., Vilniaus r., Skuodo r., Anykščių r., Širvintų r.);
- gyventojų įprotis ir nenoras naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, motyvuojant tuo, kad neturi atliekų ar jas tvarko patys (sudegina ar pan.);
- savivaldybės vykdo nepakankamą operatorių ir gyventojų kontrolę komunalinių atliekų tvarkymo srityje (plačiau apie tai – šios ataskaitos 2 dalyje).

Be to, audituojamų subjektų teigimu, surenkant atliekas ir iš mažų miestelių, dėl didelių sąnaudų paslaugos kaina gerokai pabrangtų visiems savivaldybės gyventojams²².

Todėl dalis atliekų paliekama pakelėse ir pamiškėse, aikštelėse ir stotelėse tampa ištaisais sąvartynais (5 ir 6 pav.).

²² Atliekų tvarkymo sistemos plėtra Širvintų rajono savivaldybėje.

5 pav. gistralinis kelias A15 Vilnius–Lyda. Poilsio aikštelė 16 km Marijampolio sen. 2007-06-26.

Šaltinis – VĮ „Vilniaus regiono keliai“

6 pav. Maišiagalos sen., Vilniaus r. 2008-07-15.

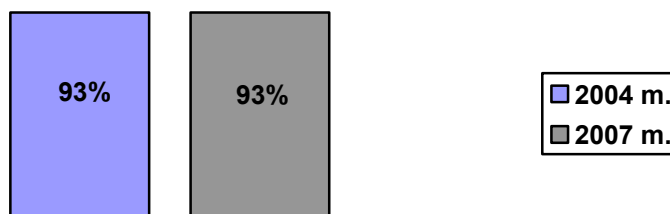
Šaltinis – Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras

Auditorių nuomone, jei viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga bus diegiama tokiu tempu, kaip per pastaruosius dvejus metus, yra rizika, kad Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis – iki 2009 m. užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė (teikiama ne mažiau kaip 95 proc. komunalinių atliekų turėtojų) – nebus laiku įgyvendinta.

1.2. Komunalinių atliekų šalinimas

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms pavesta iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus. Kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ar kitaip panaudotos²³. Tačiau Lietuvoje komunalinių atliekų šalinimas sąvartynuose – vis dar dažniausias atliekų tvarkymo būdas (7 pav.).

7 pav. Atliekų kiekis, pašalintas sąvartynuose 2004 ir 2007 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė ir Aplinkos ministerija²⁴

²³ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, 98.4. p.

²⁴ 2004 m. duomenys – Valstybės kontrolės 2006-05-09 valstybinio audito ataskaita Nr. 2020-20-2 „Komunalinių atliekų tvarkymas“. 2007 m. duomenys – Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento Atliekų tvarkymo paslaugų skyriaus apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2007 metais.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, Lietuvoje 2007 m., kaip ir 2004 m.²⁵, 93 proc. visų komunalinių atliekų buvo pašalinta sąvartynuose. Tik apie 7 proc. visų komunalinių atliekų buvo perdirbta arba kitaip panaudota. Šie duomenys rodo, kad pokyčių šioje srityje nėra – per pastaruosius ketverius metus sąvartynuose pašalintų komunalinių atliekų kiekis (procentais) nepakito.

Audito metu nustatėme, kad audituotose Vilniaus m., Vilniaus, Anykščių, Skuodo ir Širvintų rajonų savivaldybėse dauguma komunalinių atliekų taip pat šalinama sąvartynuose (3 lentelė).

3 lentelė. Perdirbtų (panaudotų) ir sąvartyne pašalintų atliekų kiekis audituotose savivaldybėse 2007 m.

Savivaldybė	Perdirbta (panaudota) komunalinių atliekų per 2007 m. (proc.)	Sąvartyne pašalinta komunalinių atliekų per 2007 m. (proc.)
Anykščių r.	0,3	96,4
Skuodo r.	8,6	90
Širvintų r.	1	98,9
Vilniaus m.	4,8	95,2
Vilniaus r.	2,8	97,2

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Auditorių nuomone, sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų nemažėja (procentais) todėl, kad jos netinkamai tvarkomos: ne visi atliekų turėtojai rūšiuoja atliekas, ne visiems atliekų turėtojams sudarytos galimybės rūšiuoti atliekas (ataskaitos 1.3. dalis), neišplėtotas pakartotinis atliekų panaudojimas, perdirbimas ir kt. Netinkamai tvarkant atliekas galima padaryti žalos aplinkai ir žmonių sveikatai, o nerūšiuojant komunalinių atliekų bus sunku didinti jų naudojimą, vis daugiau atliekų ir toliau bus šalinama sąvartynuose.

Per ketverius metus sąvartynuose pašalintų komunalinių atliekų kiekis (procentais) nepakito. Auditorių nuomone, jei ir toliau tokiu tempu bus mažinamas sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis, jei nebus imtasi kardinalių priemonių, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis – iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus – nebus įgyvendinta laiku.

1.3. Antrinių žaliavų rūšiavimas

Kaip minėjome, sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis (procentais) nemažėja. Sąvartyne pašalintos atliekos ilgai išlieka nesuirusios²⁶:

- popierius – 2 metus;

²⁵ Valstybės kontrolės 2006-05-09 valstybinio audito ataskaita Nr. 2020-20-2 „Komunalinių atliekų tvarkymas“.

²⁶ Lankstinukas „Klaipėdos miesto visuomenės informavimas ir įtraukimas į atliekų tvarkymą“.

- konservų dėžutės – 90 metų;
- plastiko pakuotės – 200 metų;
- stiklainiai, buteliai – 900 metų.

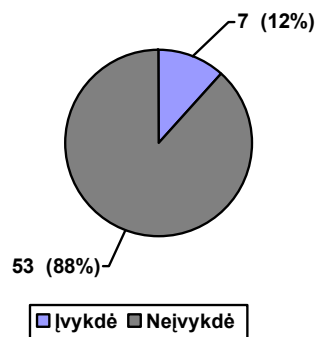
Vienas iš galimų sąvartyne šalinamų atliekų kiekio mažinimo būdų yra atliekų rūšiavimas ir išrūšiuotų atliekų perdirbimas. Rūšiuodami atliekas išsaugosime sveiką aplinką, sutaupysime gamtos išteklių ir energijos, sumažinsime atliekų tvarkymo išlaidas. Atsižvelgdami į tai, koks svarbus yra atliekų rūšiavimas, audito metu vertinome, ar gyventojams tam yra sudarytos galimybės.

Siekiant sukurti efektyviai veikiančią komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, savivaldybėms Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane²⁷ nustatyta užduotis – iki 2008 m. pastatyti specialius konteinerius antrinėms žaliavoms surinkti, vadovaujantis minimaliais reikalavimais (įrengiant atitinkamą skaičių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių).

Pavyzdys

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano 98.2.1.1. p. numatyta „įrengti didžiųjų miestų savivaldybių (Alytaus, Klaipėdos, Kauno, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus) gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų konteinerių aikštelę 600 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose“.

8 pav. Savivaldybių, įvykdžiusių / neįvykdžiusių minėtą užduotį, skaičius (%)

Šaltinis – Aplinkos ministerija

9 pav. Konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, kiekis Lietuvoje

Šaltinis – Aplinkos ministerija

Pateikti duomenys rodo, kad 53 savivaldybės²⁸ iki 2008 m. neįgyvendino Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytos užduoties – neįrengė pakankamo kiekio konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti. Tokių konteinerių aikštelių savivaldybės pakankamai neįrengė individualių namų kvartaluose, sodų ir garažų bendrijose (turi įrengti ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę). Pagal užduoties neįvykdžiusių savivaldybių duomenis²⁹, šiuo metu trūksta 3418 konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti. Pažymime, kad penkios savivaldybės, nors

²⁷ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo plano 98.2. p.

²⁸ Užduotį įvykdė Alytaus r., Druskininkų, Lazdijų r., Jurbarko r., Raseinių r., Neringos, Šilutės r. savivaldybės.

²⁹ Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys.

ir yra įvykdžiusios užduotį, tačiau norėdamos gyventojams suteikti daugiau galimybių rūšiuoti atliekas, nurodė, kad joms irgi dar trūksta 264 tokių aikštelių.

Audito metu nustatėme, kad audituotos Vilniaus m., Vilniaus r., Širvintų r., Skuodo r., Anykščių r. savivaldybės šios užduoties taip pat neįvykdė – pagal minimalius Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytus³⁰ reikalavimus Vilniaus m. ir Vilniaus r. savivaldybėse konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, trūksta gyventojams, sodų ir garažų bendrijoms, o Širvintų r., Skuodo r., Anykščių r. savivaldybėse – sodų ir garažų bendrijoms. Audito metu taip pat nustatėme, kad konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, trūksta ir individualių namų kvartaluose.

4 lentelė. Konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, skaičius 2008 m. duomenimis

Savivaldybė	Aikštelių skaičius	Gyventojų, kuriems tenka viena aikštelė, skaičius	Sodų bendrijų skaičius	Aikštelių skaičius sodų bendrijose	Garažų bendrijų skaičius	Aikštelių skaičius garažų bendrijose
Anykščių r.	94	351	6	1	7	5
Skuodo r.	55	633	4	0	4	3
Širvintų r.	39	494	5	0	11	0
Vilniaus r.	77	1150	136	0	11	0
Vilniaus m.	566	961	239	12	312	32

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Audituotos savivaldybės nurodė, kad pakankamo konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, skaičiaus negali įrengti dėl didelio gyventojų pasipriešinimo, vietos konteineriams pastatyti stoka tankiai užstatytuose rajonuose (pvz., Vilniaus m. Senamiestyje, Žvėryne), dėl laisvos žemės ir lėšų stygiaus.

Viena iš priežasčių, kodėl audituotos savivaldybės neįgyvendina užduoties – iki 2008 m. pastatyti specialius konteinerius antrinėms žaliavoms surinkti, vadovaujantis minimaliais reikalavimais – konteinerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, stoka. Audituose savivaldybėse tokiais konteineriais gyventojus, sodų ir garažų bendrijas turi aprūpinti operatoriai. Aplinkos ministerija, siekdama pagerinti gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymą ir išplėsti šių atliekų surinkimo sistemą, iš Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų, nuperka ir savivaldybėms teikia antrinių žaliavų rūšiavimo konteinerius.

³⁰ Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-12 nutarimu Nr. 519 (2007-10-31 nutarimo Nr. 1224 redakcija) 98 p.

5 lentelė. Konteinerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, kiekis 2008 m.

Savivaldybė	Iš kokių lėšų savivaldybės turimi konteineriai įsigyti ir kiek vienetų		Iš viso	Trūksta
	Operatoriai	Aplinkos ministerija		
Anykščių r.	22	381	403	221
Skuodo r.	45	108	153	120
Širvintų r.	38	81	119	117
Vilniaus r.	0	255	255	450
Vilniaus m.	231	900	1698	231

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Kaip matome (5 lentelė), dauguma konteinerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, yra nupirkti ne operatorių, o Aplinkos ministerijos. Audituotų savivaldybių duomenimis, šiuo metu dar trūksta 1139 konteinerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti. Šių konteinerių trūksta dėl operatorių nepakankamai vykdomo išsipareigojimo – aprūpinti atliekų turėtojus antrinių žaliavų surinkimo konteineriais – ir dėl audituojamų savivaldybių nepakankamai vykdomos operatorių kontrolės (plačiau apie tai – 2 dalyje). Subjektų teigimu, kai kurie operatoriai negali užtikrinti reikiamo konteinerių antrinėms žaliavoms surinkti kiekio dėl lėšų stygiaus, padidėsiančios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos ir kt.

Auditorių nuomone, jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba juos naudoti ekonomiškai netikslinga, savivaldybės turėtų aktyviau taikyti kitas atliekų surinkimo priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kt.).

Pažymime, kad komunalinių atliekų rūšiavimas priklauso ne tik nuo galimybių rūšiuoti atliekas sudarymo, bet ir nuo visuomenės sąmoningumo ir noro jas rūšiuoti. Todėl, auditorių nuomone, ypač daug dėmesio turi būti skiriama nuolatiniam visuomenės švietimui ir informavimui, ekonominių priemonių naudojimui, nustatant diferencijuotas įmokas už nerūšiuotų komunalinių atliekų ir išrūšiuotų antrinių žaliavų surinkimą ir tvarkymą.

Geros praktikos pavyzdys

Vilniaus m. savivaldybėje išrūšiuotos ir į antrinėms žaliavoms skirtus konteinerius pašalintos antrinės žaliavos išvežamos nemokamai.

Siekdama atkreipti visuomenės dėmesį į atliekų tvarkymo problemas, rūšiavimo būtinybę ir parodyti netvarkomų atliekų žalingą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, Aplinkos ministerija ėmėsi įvairių informacijos viešinimo priemonių: televizijos ir radijo siužetai, vizualinės informacijos (plakatu) atliekų tvarkymo klausimais parengimas ir iškabinimas viešosiose erdvėse, skrajutės ir kt.; savivaldybės publikuoja straipsnius, organizuoja renginius ir kt.

Pastebėjimas

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2005-03-09 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/20/EB numatyta: kadangi, tvarkant pakuotes ir pakuočių atliekas, svarbiausias vaidmuo tenka vartotojams, todėl jie turi būti tinkamai informuoti, kad atitinkamai keistų savo elgesį ir požiūrį.

Aplinkos ministerija pastebėjo, kad Lietuvos gyventojai pradėjo aktyviau rūšiuoti įvairias buityje susidarancias atliekas, padidėjo visuomenės susidomėjimas atliekų tvarkymo galimybėmis, ekologiška aplinka³¹. Tačiau turi praeiti nemažai laiko, kol dauguma žmonių taps sąmoningi ir bus įgyvendinta efektyvi komunalinių atliekų rūšiavimo sistema³².

Šiuo metu Lietuvoje veikia pakuočių (stiklinės pakartotinio naudojimo alaus, alkoholinių, gaiviųjų gėrimų, mineralinio vandens ir sulčių) užstato sistema³³, skatinanti gyventojus rūšiuoti dalį stiklinės taros. Už nurodytos pakuotės vieneta nustatytas 0,25 lito užstatas. Auditorių nuomone, atliekų rūšiavimą taip pat paspartintų Aplinkos ministerijos šiuo metu rengiama plastikinių butelių taros užstato sistema³⁴.

Nesant reikiamo kiekio specialių konteinerių antrinems žaliavoms surinkti, ar jų nesurenkant kitais būdais, gyventojams nesudaroma pakankamai galimybių rūšiuoti atliekas. Auditorių nuomone, neišplėtus komunalinių atliekų rūšiavimo, nesant pakankamo visuomenės sąmoningumo ir noro atliekas rūšiuoti, jos ir toliau bus šalinamos sąvartynuose neišrūšiuotos.

Pažymime, kad Lietuvoje, kaip ir kitose valstybėse (pvz., Belgijoje³⁵, Šveicarijoje³⁶), už netinkamą atliekų rūšiavimą gyventojams gali būti skiriamos baudos³⁷, tačiau audito metu tokių atvejų nenustatyta.

1.4. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms pavesta užduotis – iki 2009 metų užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (baldu, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų,

³¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2008-03-13 raštas Nr. (16-2)-D8-2170 „Dėl informacijos pateikimo“.

³² Atliekų rūšiavimas Lietuvoje po truputį įgauna pagreitį. [Žiūrėta 2008-02-19] Prieiga per internetą <http://www.atliekos.visiems.lt>.

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-09-25 nutarimu Nr. 1506 patvirtintas Pakuočių, už kurias privaloma imti užstatą, sąrašas, užstato dydžio ir užstato sistemos įgyvendinimo tvarkos aprašas.

³⁴ Plastikinę tarą ateityje nešime parduoti. [Žiūrėta 2008-08-05] Prieiga per internetą <http://www.vtv.lt/naujienos/ekonomika/plastikine-tara-ateityje-nesime-parduoti.html>.

³⁵ Prie namų – atliekų perdirbimo fabrikėliai. [Žiūrėta 2008-07-15] Prieiga per internetą <http://www.ve.lt/?data=2007-08-22&rub=1078895039&id=1187717950>.

³⁶ Ar sugebėtume šiukšlinti šveicariškai? [Žiūrėta 2008-06-30] Prieiga per internetą <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=17566034>.

³⁷ Administracinių teisės pažeidimų kodekso 161-1 str.: Savivaldybių tarybų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimas užtraukia įspėjimą arba baudą iki dviejų tūkstančių litų.

antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų) surinkimo aikštelė 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje, taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais būdais³⁸. Tačiau 2007 m. 34 savivaldybėse³⁹, o 2008 m. 29 savivaldybėse⁴⁰ (1 priedas) didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės nebuvo įrengtos. Pateikti duomenys rodo, jog kai kurių savivaldybių gyventojams iki šiol nėra galimybių tinkamai šalinti didelių gabaritų atliekas. Todėl dalis jų atsiduria mišrių komunalinių atliekų tvarkymo aikštelėse, daugiabučių namų kiemuose, pakelėse, miškuose ir t.t.

10 pav. Didelių gabaritų atliekos Vilniaus mieste 2008 m. vasario mėn.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Audituotos Skuodo r., Širvintų r., Vilniaus r. savivaldybės minėtos užduoties taip pat dar neįgyvendino: didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės neįrengtos Skuodo r., Širvintų r., Vilniaus r. savivaldybėse. Audituotų savivaldybių teigimu, nors šios aikštelės ir nėra įrengtos, tačiau savivaldybės organizuoja didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu.

Auditorių nuomone, jei ir toliau tokiu tempu savivaldybėse bus įrengiamos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis – iki 2009 metų užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje – nebus įgyvendinta laiku.

³⁸ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, 98.3. p.

³⁹ Aplinkos ministerijai savivaldybių 2007 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys.

⁴⁰ 2008 m. duomenys – Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento Atliekų tvarkymo paslaugų skyriaus apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2007 metais.

1.5. Priemonės, kurios galėtų padėti savivaldybėms įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis

Valstybinio audito ataskaitoje pateikti duomenys rodo, kad dalis savivaldybių neįgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių: 40 savivaldybių nepasiekė nustatyto viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklio; 53 savivaldybės neįrengė pakankamo kiekio konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti; 29 savivaldybėse didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės neįrengtos; komunalinių atliekų šalinimas sąvartynuose – vis dar dažniausiai taikomas atliekų tvarkymo būdas. Kaip minėjome, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių nepakankamas vykdymas gali turėti neigiamos įtakos įgyvendinant reikalavimus, susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose.

Auditorių nuomone, savivaldybėms Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis padėtų įgyvendinti nuolatinis bendradarbiavimas su atliekų turėtojais, planavimas, aiškių taisyklių nustatymas, atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė (plačiau apie tai – 2 dalyje). Savivaldybėms taip pat padėtų nuolatinė metodinė pagalba⁴¹, kurios poreikį patvirtino ir Lietuvos savivaldybių asociacija, nurodydama, kad Aplinkos ministerija nepakankamai išsiklauso į savivaldybių praktines problemas, trūksta metodinės medžiagos ir pan.⁴². Audito metu nustatėme, kad yra poreikis patobulinti informacijos apie komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą savivaldybėse teikimo procesą ir patvirtinti ataskaitos formą. Aplinkos ministerija, koordinuodama savivaldybių veiklą atliekų tvarkymo srityje ir kontroliuodama nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą, kasmet renka iš savivaldybių duomenis apie joms nustatytų užduočių įgyvendinimą⁴³. Esama ataskaitos forma neužtikrina informacijos gavimo apie visų Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą, pvz., nenumatytas informacijos apie komunalinių atliekų paslaugos įdiegimą ūkio subjektams pateikimas. Patobulintas informacijos apie komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą savivaldybėse teikimo procesas ir patvirtinta ataskaitos forma sudarytų prielaidas operatyviau surinkti iš savivaldybių reikiamus duomenis apie užduočių įgyvendinimą, susisteminti, apibendrinti juos ir pateikti rekomendacijas dėl užduočių įgyvendinimo tobulinimo.

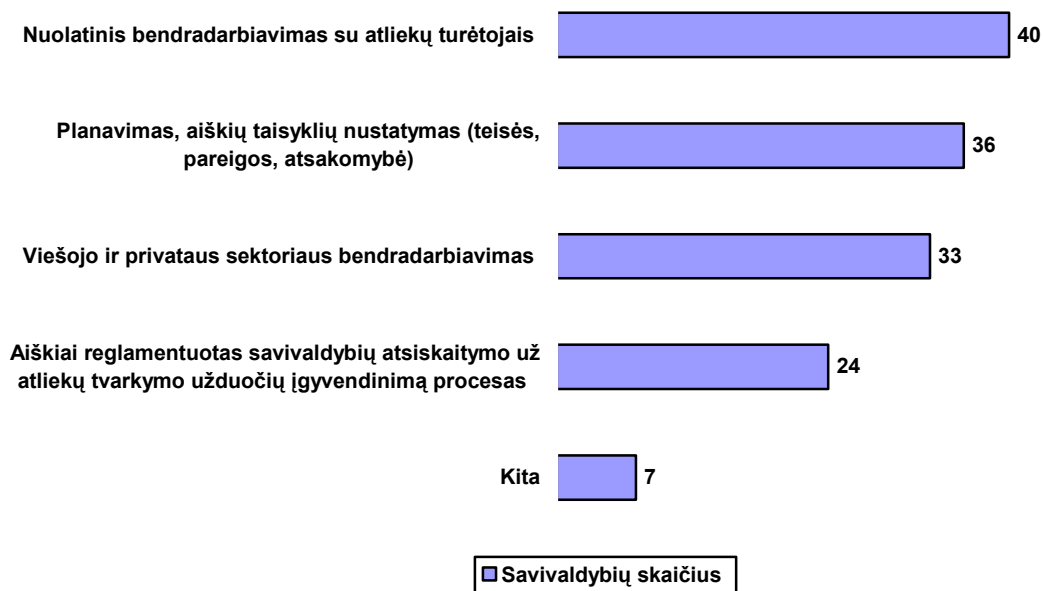
⁴¹ Teikti metodinę pagalbą savivaldybėms, įmonėms, organizacijoms ir kitiems asmenims komunalinių atliekų tvarkymo valdymo, vystymo ir infrastruktūros plėtros klausimais pavesta Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamento Atliekų tvarkymo paslaugų skyriui.

⁴² Lietuvos savivaldybių asociacijos 2008-06-03 raštas Nr. (5)-SD-495 „Dėl duomenų pateikimo“.

⁴³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2008-03-13 raštas Nr. (16-2)-D8-2170 „Dėl informacijos pateikimo“.

Tam audito metu pritarė savivaldybės, nurodydamos priemones, padėsiančias įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis (11 pav.), ir Lietuvos savivaldybių asociacija⁴⁴.

11 pav. Priemonės, savivaldybėms padėsiančios įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Aplinkos ministerijos nuomone, vienos iš efektyvesnių priemonių, galinčių padėti savivaldybėms tinkamai vykdyti teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir užduotis, yra atliekų tvarkytojų parinkimas ir sutarčių su atitinkamais įpareigojimas sudarymas ar galiojančių sutarčių peržiūrėjimas.

Auditorių nuomone, nuolatinio bendradarbiavimo su atliekų turėtojais, atliekų turėtojų ir operatorių kontrolės, metodinės pagalbos, planavimo, sutarčių su atitinkamais įpareigojimais, aiškių taisyklių nustatymo trūkumas nesudaro prielaidų savivaldybėms laiku įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis.

Nepatvirtinta informacijos apie komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą savivaldybėse teikimo ataskaitos forma nesudaro sąlygų operatyviau surinkti iš savivaldybių reikiamus duomenis apie užduočių įgyvendinimą, susisteminti, apibendrinti juos ir pateikti rekomendacijas dėl užduočių įgyvendinimo tobulinimo.

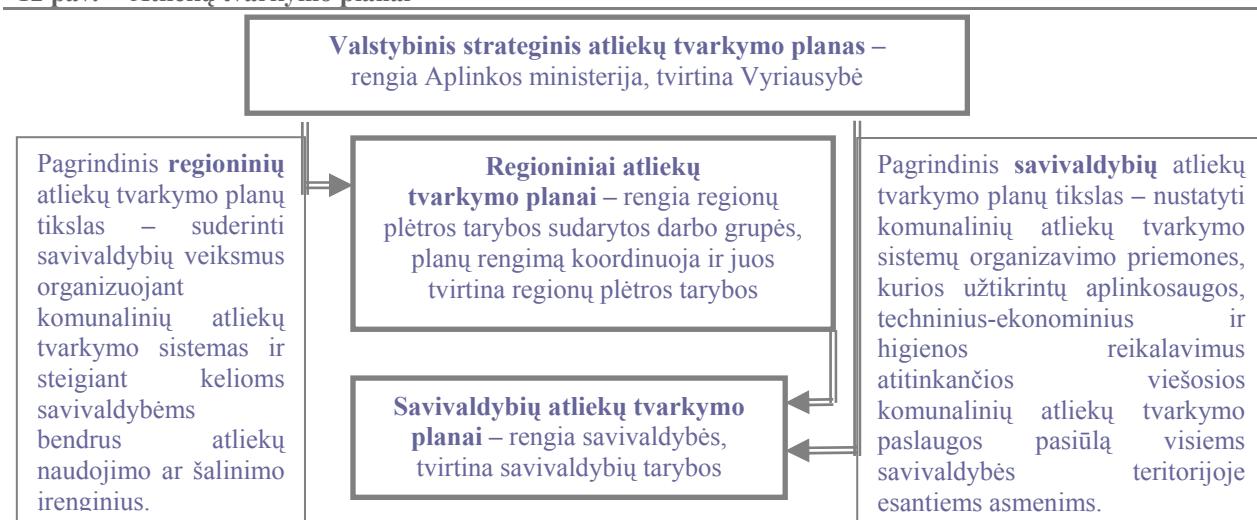
⁴⁴ Lietuvos savivaldybių asociacijos 2008-06-03 raštas Nr. (5)-SD-495 „Dėl duomenų pateikimo“.

2. Komunalinių atliekų tvarkymo kontrolė

Atliekų tvarkymo planų derinimas. Kaip minėjome, siekiant įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, yra rengiami ir tvirtinami regioniniai ir savivaldybių atliekų tvarkymo planai.

Atliekų tvarkymo įstatyme⁴⁵ nustatyta, kad regioniniuose atliekų tvarkymo planuose turi būti numatytos priemonės, užtikrinančios Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytą užduočių įgyvendinimą. Savivaldybių atliekų tvarkymo planuose turi būti numatytos priemonės, užtikrinančios Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane ir regioniniuose atliekų tvarkymo planuose nustatytą užduočių įgyvendinimą⁴⁶ (12 pav.).

12 pav. Atliekų tvarkymo planai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Audito metu nustatėme, kad galiojančiuose teisės aktuose atliekų tvarkymo planų derinimo pareiga iki šiol nebuvo numatyta. Šiuo metu Aplinkos ministerija rengia Atliekų tvarkymo įstatymo 2, 3¹, 3², 3³, 25, 27, 28, 30, 30¹, 35, 36 ir 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą, kuriame siūloma regioninius atliekų tvarkymo planus derinti su Aplinkos ministerija, o savivaldybių atliekų tvarkymo planus – su apskritimis. Auditorių nuomone, priėmus įstatymą būtų sudarytos prielaidos suderinti visų lygių atliekų tvarkymo planus, padėsiančius rezultatyviau įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis. Kad toks derinimas yra reikalingas, audito metu patvirtino ir 40 savivaldybių.

Auditorių nuomone, priimtas Atliekų tvarkymo įstatymo 2, 3¹, 3², 3³, 25, 27, 28, 30, 30¹, 35, 36 ir 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas, nustatantis, kad regioninius atliekų tvarkymo planus būtina derinti su Aplinkos ministerija, o savivaldybių atliekų

⁴⁵ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 27 str. 1 d.

⁴⁶ Ten pat, 28 str. 1 d.

tvarkymo planus – su apskritimis, sudarytų prielaidas suderinti visų lygių atliekų tvarkymo planus.

Atliekų tvarkymo planavimas savivaldybėse. Aplinkos ministro įsakyme „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“⁴⁷ nustatyta, kad savivaldybių atliekų tvarkymo planai turi būti parengti ir patvirtinti iki 2002 m. gruodžio 31 d. Tačiau, iki 2008 m. birželio 13 d.⁴⁸, 13 savivaldybių nebuvo parengusios ir patvirtinusios atliekų tvarkymo planų. Vėliau audito metu papildomai 4 savivaldybės (iš 13) patvirtino atliekų tvarkymo planus (2 priedas). Taip pat pažymime, kad audito metu Vyriausybės atstovas Kauno apskrityje Birštono⁴⁹ ir Prienų r.⁵⁰ savivaldybių taryboms pateikė reikalavimus artimiausiame tarybos posėdyje svarstyti klausimus dėl savivaldybių atliekų tvarkymo planų.

Audito metu nustatyta, kad audituotos Vilniaus miesto, Anykščių, Širvintų, Skuodo rajonų savivaldybės yra patvirtinusios atliekų tvarkymo planus. Vilniaus r. savivaldybė buvo parengusi ir patvirtinusi tik 2003–2006 m. atliekų tvarkymo planą⁵¹. Audito metu Vilniaus r. savivaldybės administracija papildomai informavo, kad 2008 m. rugpjūčio 29 d. sudarė sutartį dėl paslaugų teikimo, pagal kurią Vilniaus r. savivaldybės atliekų tvarkymo plano projektas turi būti parengtas ir paskelbtas visuomenei per 90 kalendorinių dienų nuo sutarties sudarymo dienos⁵².

Auditorių nuomone, tai, kad nėra šių planų, rodo, jog savivaldybės nėra aiškiai suformulavusios komunalinių atliekų tvarkymo tikslų ir prioritetų, neturi aiškios komunalinių atliekų tvarkymo plėtros perspektyvos vizijos, nenumačiusios priemonių, kurios užtikrintų Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą.

9 savivaldybės (tarp jų ir audituota Vilniaus r.) iki šiol neparengė ir nepatvirtino atliekų tvarkymo planų. Yra rizika, jog šios savivaldybės nėra numačiusios priemonių, kurios padėtų įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymas Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, 2.1.3. p.

⁴⁸ Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys, kuriuos papildomai tikslinome telefonu (2008 m. birželio 13 d.).

⁴⁹ Vyriausybės atstovo Kauno apskrityje 2008-09-23 reikalavimas Nr. 8-33 „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 str. nuostatų vykdymo“.

⁵⁰ Vyriausybės atstovo Kauno apskrityje 2008-09-23 reikalavimas Nr. 8-32 „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 str. nuostatų vykdymo“.

⁵¹ Patvirtintas Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2003-10-22 sprendimu Nr. T3-220.

⁵² Vilniaus rajono savivaldybės administracijos 2008-09-24 raštas Nr. A33-4576-(4.11) „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Buitinių atliekų tvarkymas“ projekto“.

Aplinkos ministerijos vykdoma komunalinių atliekų tvarkymo kontrolė. Atliekų tvarkymo įstatyme⁵³ nurodoma, kad Aplinkos ministerija reglamentuoja ir administruoja visų atliekų tvarkymą, kontroliuoja nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą. Aplinkos ministerija, koordinuodama savivaldybių veiklą atliekų tvarkymo srityje ir kontroliuodama nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą, kasmet renka iš savivaldybių duomenis apie joms nustatytų užduočių įgyvendinimą⁵⁴, organizuoja seminarus, inicijuoja teisės aktų projektų rengimą, bendradarbiauja su savivaldybėmis, kitomis institucijomis ir kt. Aplinkos ministerija ne kartą kreipėsi į savivaldybes, atkreipdama dėmesį į nustatytus reikalavimus, konstatuodama esamą padėtį ir ragindama imtis neatidėliotinių veiksmų jai pagerinti. Tačiau Aplinkos ministerija turi ribotas galimybes kontroliuoti, kaip savivaldybės įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, o neįgyvendinus jų – daryti įtaką savivaldybių veiksmams, nes savivaldybės nėra pavaldžios valstybės institucijoms⁵⁵. Kaip minėjome, atsižvelgdama į tai, kad dalis savivaldybių neįgyvendino minėtų užduočių, Aplinkos ministerija audito metu kreipėsi į Vyriausybės atstovus apskrityse, prašydama taikyti poveikio priemones, kurios paspartintų savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemų veikimą.

Pažymime, kad Vyriausybės skiriami Vyriausybės atstovai atlieka savivaldybių administracinę priežiūrą – prižiūri, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus⁵⁶. Nustatęs, kad savivaldybės administravimo subjektas neįgyvendina įstatymų, nevykdo Vyriausybės sprendimų, Vyriausybės atstovas atitinkamam savivaldybės administravimo subjektui pateikia rašytinį reikalavimą neatidėliojant įgyvendinti įstatymą, vykdyti Vyriausybės sprendimą⁵⁷. Atsižvelgdami į tai, kad dalyje savivaldybių nėra įgyvendintos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldybėms nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, galime daryti prielaidą, kad Vyriausybės atstovų vykdoma savivaldybių administracinė priežiūra komunalinių atliekų tvarkymo srityje yra nepakankama. Auditorių nuomone, minėtą priežiūrą sustiprintų nuolatinis Aplinkos ministerijos bendradarbiavimas su Vyriausybės atstovais apskrityse. Tam pritarė ir Vyriausybės atstovai apskrityse, nurodydami, kad Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano įgyvendinimą savivaldybėse Vyriausybės atstovai apskrityse galėtų efektyviai prižiūrėti ir taikyti Savivaldybių administracinės priežiūros įstatyme nustatytas įgaliojimų įgyvendinimo priemones tik glaudžiai bendradarbiaujant Aplinkos ministerijai, koordinuojančiai ir kontroliuojančiai savivaldybių veiklą atliekų tvarkymo srityje,

⁵³ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 20 str. 1 d.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2008-03-13 raštas Nr. (16-2)-D8-2170 „Dėl informacijos pateikimo“.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas, 1998-05-14 Nr. VIII-730, 2 str. 1 d.

⁵⁷ Ten pat, 5 str. 2 d.

savivaldybėms, įgyvendinančioms Atliekų tvarkymo įstatymo joms pavestas funkcijas ir Vyriausybės atstovams apskrityse, vykdančioms savivaldybių administracinę priežiūrą⁵⁸.

Aplinkos ministerija turi ribotas galimybes kontroliuoti, kaip savivaldybės įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, o neįgyvendinus jų – daryti įtaką savivaldybių veiksmams.

Auditorių nuomone, Vyriausybės atstovai apskrityse nepakankamai atlieka savivaldybių administracinę priežiūrą – prižiūrint, ar savivaldybės įgyvendina Vyriausybės patvirtiname Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis.

Savivaldybių vykdoma komunalinių atliekų tvarkymo kontrolė. Savivaldybės institucijos⁵⁹ – pagrindinė grandis, organizuojanti komunalinių atliekų, susidarančių atitinkamoje teritorijoje, tvarkymą. Savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles, kurios nustatytų atliekų turėtojų ir operatorių teises ir pareigas, prievoles, funkcijas ir atsakomybę tvarkant atliekas, reikalavimus atliekų surinkimui, rūšiavimui, naudojimui ir šalinimui. Šios taisyklės privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, esantiems savivaldybės teritorijoje⁶⁰. Kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai, kontroliuoja savivaldybių institucijos⁶¹. Pažymime, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra detalizuota, kas ir kaip turi vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolę, todėl savivaldybėse šis kontrolės procesas vyksta skirtingai, tai panagrinėsime plačiau.

Už savivaldybių tarybų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų nevykdymą savivaldybės turi teisę surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus atliekų turėtojams ir operatoriams⁶². Audito metu nustatėme, kad, kontroliuojant komunalinių atliekų turėtojus, už savivaldybės tarybos patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus administracinių teisės pažeidimų protokolus 2006 m. surašė 16 savivaldybių (297 protokolai), o 2007 m. – 18 savivaldybių (264 protokolai). Kontroliuodamos operatorius protokolus 2006 m. surašė 3 savivaldybės (5 protokolai), 2007 m. – 7 savivaldybės (151 protokolas).

⁵⁸ Vyriausybės atstovo Tauragės apskrityje 2008-09-24 raštas Nr. 2-103 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Buitinių atliekų tvarkymas“ projekto“.

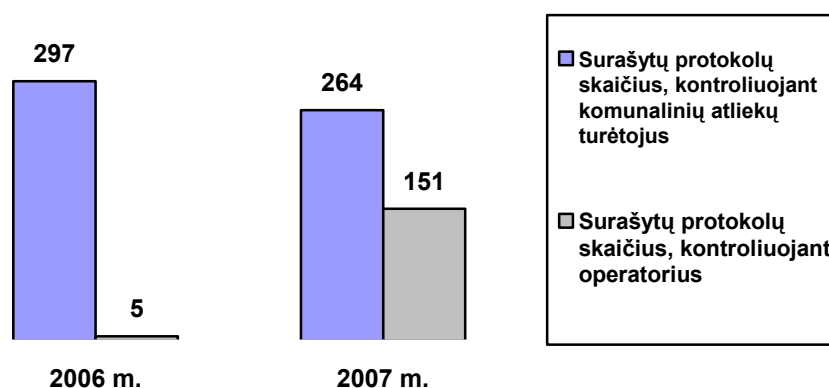
⁵⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, 1994-07-07 Nr. I-533, 3 str. 3 d. nustatyta, kad **savivaldybės institucijos** – atstovaujamoji institucija, tai yra savivaldybės taryba, ir vykdomoji institucija, tai yra savivaldybės administracijos direktorius, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas.

⁶⁰ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-12 nutarimu Nr. 519, 54 p.

⁶¹ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 31 str. 2 d.

⁶² Administracinių teisės pažeidimų kodekso 161-1 str.: Savivaldybių tarybų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimas užtraukia išpėjimą arba baudą iki dviejų tūkstančių litų. 259-1 str.: asmenys, turintys teisę surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus: 2) savivaldybių vykdomųjų institucijų ir jų tam įgalioti pareigūnai 160-162-1.

13 pav. Savivaldybių surašytų administracinių teisės pažeidimų protokolų skaičius (2006–2007 m.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pagal pateiktus duomenis negalime įvertinti, ar visos savivaldybės vykdo pakankamą komunalinių atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę.

Audituotose savivaldybėse surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus pavesta skirtingiems subjektams: Vilniaus m. savivaldybėje⁶³ – seniūnijų pareigūnams, Miesto ūkio departamento pareigūnams, Saugaus eismo departamento pareigūnams, Aplinkos apsaugos skyriaus pareigūnams, Skuodo r. savivaldybėje⁶⁴ – savivaldybės administracijos vyresniajam specialistui, Širvintų r. savivaldybėje⁶⁵ – Širvintų seniūnijos seniūno pavaduotojui ir Architektūros ir teritorijų planavimo tarnybos vyriausiajam specialistui, Vilniaus r. savivaldybėje⁶⁶ – seniūnams, kitiems savivaldybės administracijos įgaliotiems asmenims, Anykščių r. savivaldybėje⁶⁷ – Vietinio ūkio skyriaus vedėjui, vyresniajam specialistui ir vyresniajam inžinieriui. Anykščių r. savivaldybės administracijoje įgaliojimas surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus buvo parengtas tik audito metu. Tačiau audituotos Skuodo r., Širvintų r., Vilniaus r., Anykščių r. savivaldybės⁶⁸ 2007 m. nėra surašiusios administracinių teisės pažeidimų protokolų už savivaldybės tarybos patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus. Vilniaus r. ir Anykščių r. savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse visiems atliekų turėtojams ir operatoriams yra nustatyta pareiga sudaryti sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo, tačiau šia paslauga Vilniaus r. naudojasi 48 proc.,

⁶³ Vilniaus m. savivaldybės administracijos direktoriaus 2007-12-13 įsakymas Nr. 30-2425 „Dėl pareigūnų įgaliojimo surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus“. Vilniaus m. savivaldybės administracijos direktoriaus 2008-01-18 įsakymas Nr. 30-77 „Dėl administracijos direktoriaus 2007-12-13 įsakymo Nr. 30-2425 „Dėl pareigūnų įgaliojimo surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus“ pakeitimo“.

⁶⁴ Skuodo r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2008-05-10 įsakymas Nr. A1-244a „Dėl įgaliojimo surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus“.

⁶⁵ Širvintų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2005-04-28 įsakymas Nr. 139 „Dėl įgaliojimo surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą“. Širvintų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2006-11-27 įsakymas Nr. 9-392 „Dėl įgaliojimo surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą“.

⁶⁶ Vilniaus r. savivaldybės tarybos 2006-11-24 sprendimu Nr. T3-325 patvirtintų Vilniaus r. atliekų tvarkymo taisyklių 159 p.

⁶⁷ Anykščių r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2008-06-04 įsakymas Nr. A1-378 „Dėl įgaliojimų surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus suteikimo“.

⁶⁸ Vilniaus m. konkrečių skaičių pateikti negalėjo, nes administracinių teisės pažeidimų protokolus surašo ne tik Vilniaus m. savivaldybės administracija.

o Anykščių r. – 58 proc. gyventojų. Todėl galima daryti prielaidą, kad dalis Vilniaus r. ir Anykščių r. savivaldybių atliekų turėtojų ir operatorių nesilaiko savivaldybių tarybų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimų, o savivaldybės nepakankamai juos kontroliuoja. Auditorių nuomone, šios savivaldybės, siekdamos paspartinti atliekų turėtojus ir operatorius sudaryti sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo, galėtų aktyviau pasinaudoti minėta kontrolės priemone.

Audito metu nustatėme, kad audituotose savivaldybėse atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė pavesta skirtingiems subjektams: savivaldybių administracijų specialistams, seniūnams, seniūnijų specialistams, Regiono plėtros tarybai ir kt. Taip pat nustatėme, kad audituota Skuodo r. savivaldybė jokių operatoriaus ataskaitų apie komunalinių atliekų tvarkymą neturi⁶⁹, kontroliuoti atliekų turėtojus ir operatorius žodiniu susitarimu pavesta seniūnams. Kyla abejonių, ar iš tiesų kontroliuojama, nes Skuodo r. savivaldybėje 2006 m., kaip ir 2007 m., atliekų tvarkymo paslauga naudojasi tik 21 proc. gyventojų. Vilniaus m. savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos skyriaus Atliekų tvarkymo administravimo poskyris yra surinkęs bendrus duomenis iš 13 seniūnijų (yra 21) apie atliekų turėtojus, nesudariusius sutarčių su atliekų tvarkymo operatoriais, duomenis apie atliekų tvarkymo būklę ir nustatyto pažeidimo pobūdį seniūnijos teritorijoje teikia seniūnijų darbuotojai. Audituota Širvintų r. savivaldybė atliekų turėtojų ir operatorių nekontroliuoja. Yra rizika, kad ir kitos savivaldybės nepakankamai vykdo atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę.

Pateikti duomenys rodo, kad audituotose savivaldybėse atliekų turėtojų, operatorių ir savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolė praktikoje įgyvendinama skirtingai, nėra vieningos kontrolės sistemos, pats kontrolės procesas nepakankamai aiškus ir koordinuojamas. Yra rizika, kad dėl šių priežasčių audituotose savivaldybėse vykdoma kontrolė yra nepakankama. Todėl, auditorių nuomone, būtina įvertinti savivaldybių kontrolės sistemą komunalinių atliekų tvarkymo srityje ir aiškiai identifikuoti, kas turėtų vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolę, pasiūlyti efektyvesnį būdą, kaip kontroliuoti atliekų turėtojus ir operatorius.

Auditorių nuomone, audituotų savivaldybių vykdomą komunalinių atliekų turėtojų kontrolę apsunkina ir tai, kad jos neturi tikslių duomenų, kiek savivaldybės teritorijoje yra ūkio subjektų⁷⁰, ar visi ūkio subjektai yra sudarę sutartis su operatoriais dėl komunalinių atliekų tvarkymo⁷¹.

⁶⁹ Skuodo rajono atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Skuodo r. savivaldybės tarybos 2006-06-01 sprendimu Nr. T9-82 „Dėl Skuodo rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano ir taisyklių patvirtinimo“, 44.10 p. numatyta, kad operatorius privalo nustatyta tvarka teikti atliekų apskaitos ataskaitas (...) savivaldybei.

⁷⁰ Subjektų teigimu, savivaldybės neturi informacijos apie jos teritorijoje esančių ūkio subjektų skaičių, nes ši VĮ Registrų centro teikiama informacija yra mokama.

⁷¹ Audituotoms savivaldybėms duomenis apie sutarčių, sudarytų su ūkio subjektais, skaičių pateikia operatoriai.

Pavyzdys

Savivaldybė	Savivaldybės teritorijoje esančių ūkio subjektų skaičius		Sutarčių dėl komunalinių atliekų tvarkymo, sudarytų su ūkio subjektais, skaičius	
	2007 m.	2008 m. I p.	2007 m.	2008 m. I p.
Širvintų r.	Nežinomas	Nežinomas	69	78
Anykščių r.	Nežinomas	Nežinomas	517	561
Vilniaus r.	Nežinomas	Nežinomas	845	1206

Auditorių nuomone, audituotų Vilniaus m., Skuodo, Vilniaus, Anykščių ir Širvintų rajonų savivaldybių nepakankamai vykdoma atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė daro neigiamą įtaką Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimui.

Galiojančiuose teisės aktuose nėra detalizuota, kas ir kaip turi vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytą reikalavimų kontrolę, audituotos savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio vieningai ir nuosekliai kontrolės sistemai atliekų tvarkymo srityje kurti, tai sudaro prielaidas vykdyti nepakankamą atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę.

Atliekų tvarkymo įstatyme⁷² numatyta, kad įmonės, kurios vykdo komunalinių atliekų surinkimą, įskaitant antrinių žaliavų surinkimą, šią veiklą savivaldybės teritorijoje gali vykdyti tik tuo atveju, jeigu yra sudariusios sutartis su savivaldybe. Audito metu nustatyta, kad audituota Širvintų r. savivaldybė nebuvo sudariusi komunalinių atliekų surinkimo sutarties su operatoriumi, kuris šias paslaugas teikė nuo 1990 metų. Širvintų r. savivaldybėje beveik metus besitęsiantis komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo Širvintų rajono savivaldybės teritorijoje paslaugų teikėjo atrankos konkursas⁷³ jau baigėsi ir 2008 m. rugpjūčio 18 d. pasirašyta paslaugų teikimo sutartis.

Iš savivaldybių Aplinkos ministerijai pateiktų ataskaitų⁷⁴ nustatėme, kad 2008 m. I pusmetį 8 savivaldybės nebuvo sudariusios komunalinių atliekų surinkimo sutarčių su operatoriais (3 priedas).

Auditorių nuomone, 8 savivaldybės, nesudariusios komunalinių atliekų surinkimo sutarčių su operatoriais, neturi galimybių kontroliuoti operatoriaus teikiamų komunalinių atliekų surinkimo paslaugų kokybės, nustatytų užduočių vykdymo, komunalinių atliekų tvarkymo apskaitos ir kt.

⁷² Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 30 str. 5 d.

⁷³ Širvintų r. savivaldybės administracijos direktorius 2007-09-20 įsakymu Nr. 9-434 patvirtino Komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo Širvintų rajono savivaldybės teritorijoje paslaugų teikėjo atrankos viešojo atvirojo konkurso sąlygas. 2007-12-19 komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo Širvintų rajono savivaldybės teritorijoje paslaugų teikėjo atrankos viešasis atviras konkursas buvo atšauktas. Širvintų r. savivaldybės administracija 2008-05-09 pakartotinai paskelbė Komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo Širvintų rajono savivaldybės teritorijoje paslaugų teikėjo atrankos viešąjį konkursą.

⁷⁴ Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Dalis savivaldybių neįgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių. Tai gali turėti neigiamos įtakos įgyvendinant reikalavimus, susijusius su komunalinių atliekų tvarkymu, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose (2006/12/EB dėl atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų) (1 dalis).

1.1. 40-yje savivaldybių neįgyvendinta viena iš svarbiausių Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių – siekti, kad viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimas iki 2007 m. pasiektų nustatytą 85 proc. rodiklį (iki 2009 m. – 95 proc.). Yra rizika, kad iki 2009 m. viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo 95 proc. rodiklis Lietuvoje nebus pasiektas (1.1. dalis).

1.2. Pokyčiai, šalinant komunalines atliekas, nevyksta – per ketverių metų laikotarpį sąvartynuose pašalintų komunalinių atliekų kiekis (procentais) nepakito (2004 m. ir 2007 m. – 93 proc.). Yra rizika, kad Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis – iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus – nebus laiku įgyvendinta (1.2. dalis).

1.3. 53 savivaldybėse neįgyvendinta Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis – iki 2008 metų pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti, vadovaujantis minimaliais reikalavimais (įrengiant atitinkamą skaičių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių) (1.3. dalis).

1.4. 29 savivaldybėse didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės dar nėra įrengtos. Yra rizika, kad dalis savivaldybių neįgyvendins Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytos užduoties – iki 2009 metų užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje (1.4. dalis).

2. Nustatytos priežastys – nuolatinio bendradarbiavimo su atliekų turėtojais trūkumas, nepakankama atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė, metodinės pagalbos ir planavimo stoka, nenustatyti aiškūs įpareigojimai, taisyklės – apsunkina savivaldybėms Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis įgyvendinti laiku (1.4. dalis).

3. Nepatvirtinta informacijos apie komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą savivaldybėse teikimo ataskaitos forma nesudaro prielaidų operatyviau surinkti iš

savivaldybių reikiamus duomenis apie užduočių įgyvendinimą, juos susisteminti, apibendrinti ir pateikti rekomendacijas dėl užduočių įgyvendinimo tobulinimo (1.4. dalis).

4. Savivaldybių atliekų tvarkymo planai turėjo būti parengti prieš šešerius metus, tačiau 9 savivaldybės nėra parengusios ir (ar) patvirtinusios atliekų tvarkymo planų, todėl yra rizika, kad šios savivaldybės nėra numačiusios priemonių, kurios padėtų įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis (2 dalis).

5. Aplinkos ministerija turi ribotas galimybes kontroliuoti, kaip savivaldybės įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis ir daryti įtaką savivaldybių veiksmams, joms užduočių neįgyvendinus. Aplinkos ministerija audito metu kreipėsi į Vyriausybės atstovus apskrityse, prašydama taikyti poveikio priemones, kurios paspartintų savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemų veikimą (2 dalis).

6. Vyriausybės atstovai apskrityse nepakankamai atlieka savivaldybių administracinę priežiūrą – prižiūrint, ar savivaldybės įgyvendina Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis (2 dalis).

7. Audituotų Vilniaus m., Skuodo, Vilniaus, Anykščių ir Širvintų rajonų savivaldybių nepakankamai vykdoma atliekų turėtojų ir operatorių kontrolė daro neigiamą įtaką Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimui: nepasiektas viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo rodiklis, atliekų rūšiavimas vyksta lėtai, o neišrūšiuotos atliekos šalinamos sąvartynuose (2 dalis).

8. Galiojančiuose teisės aktuose nėra detalizuota, kas ir kaip turi vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolę, audituotos savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio vieningai ir nuosekliai kontrolės sistemai atliekų tvarkymo srityje kurti, tai sudaro prielaidas vykdyti nepakankamą atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę (2 dalis).

9. 8 savivaldybės, nesudariusios sutarčių su operatoriais dėl komunalinių atliekų surinkimo, neturi galimybių kontroliuoti operatoriaus teikiamų komunalinių atliekų surinkimo paslaugų kokybės, nustatytų užduočių vykdymo, komunalinių atliekų tvarkymo apskaitos ir kt. (2 dalis).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Vyriausybės atstovams apskrityse, atliekantiems savivaldybių administracinę priežiūrą, pavesti iširti, ar savivaldybės laikosi įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus komunalinių atliekų tvarkymo srityje (1, 4, 6, 9 išvados).

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai:

2. Parengti ir patvirtinti savivaldybių atsiskaitymo už komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimą formą, kuri užtikrintų, kad bus gauta informacija apie visų Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą (3 išvada).

3. Numatyti papildomas priemones (bendradarbiavimas, planavimas, visuomenės švietimas ir informavimas ir kt.), padėsiančias savivaldybėms laiku įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo, konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti įrengimo, komunalinių atliekų šalinimo, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimo užduotis (1 išvada).

4. Stiprinti metodinės pagalbos savivaldybėms teikimą – dėl atliekų tvarkymo planavimo, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimo, efektyvesnės komunalinių atliekų turėtojų ir operatorių kontrolės (2 išvada).

5. Įvertinti savivaldybių kontrolės sistemą atliekų tvarkymo srityje ir aiškiai identifikuoti, kas turėtų vykdyti savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų reikalavimų kontrolę, pasiūlyti efektyvesnį būdą, kaip kontroliuoti atliekų turėtojus ir operatorius (8 išvada).

Vilniaus m. ir Vilniaus, Anykščių, Širvintų, Skuodo rajonų savivaldybių administracijoms:

6. Numatyti papildomas priemones (visuomenės švietimas ir informavimas, komunalinių atliekų surinkimo, rūšiavimo skatinimas, bendradarbiavimas ir kt.), padėsiančias laiku įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įdiegimo, konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti įrengimo, komunalinių atliekų šalinimo, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimo užduotis (1 išvada).

7. Siekiant laiku įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, numatyti papildomas priemones (planavimas, aiškių taisyklių nustatymas ir kt.), kurios užtikrintų efektyvesnę komunalinių atliekų turėtojų ir operatorių kontrolę (7 išvada).

3-iojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Rita Švedienė

3-iojo audito departamento
vyresnioji valstybinė auditorė

Aurita Buragienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

Vilniaus m. savivaldybės administracijai

Vilniaus r. savivaldybės administracijai

Anykščių r. savivaldybės administracijai

Širvintų r. savivaldybės administracijai

Skuodo r. savivaldybės administracijai

Lietuvos savivaldybių asociacijai

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Buitinių atliekų tvarkymas“
1 priedas

Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių skaičius savivaldybėse

Nr.	Savivaldybė	Veikiančių aikštelių skaičius, vnt.	Planuojamų įrengti aikštelių skaičius, vnt.	Apskritis
1.	Birštono	0	1	Kauno
2.	Biržų rajono	0	1	Panevėžio
3.	Joniškio rajono	0	1	Šiaulių
4.	Kaišiadorių rajono	0	1	Kauno
5.	Kalvarijos	0	1	Marijampolės
6.	Kauno rajono	0	2	Kauno
7.	Kazlų Rūdos	0	1	Marijampolės
8.	Klaipėdos miesto	0	1	Klaipėdos
9.	Klaipėdos rajono	0	0	Klaipėdos
10.	Kretingos rajono	0	1	Klaipėdos
11.	Kupiškio rajono	0	1	Panevėžio
12.	Neringos	0	1	Klaipėdos
13.	Palangos miesto	0	1	Klaipėdos
14.	Panevėžio rajono	0	1	Panevėžio
15.	Pasvalio rajono	0	1	Panevėžio
16.	Raseinių rajono	0	1	Kauno
17.	Rietavo	0	2	Telšių
18.	Skuodo rajono	0	1	Klaipėdos
19.	Šakių rajono	0	8	Marijampolės
20.	Šalčininkų rajono	0	3	Vilniaus
21.	Šilutės rajono	0	1	Klaipėdos
22.	Širvintų rajono	0	1	Vilniaus
23.	Švenčionių rajono	0	2	Vilniaus
24.	Telšių rajono	0	3	Telšių
25.	Trakų rajono	0	1	Vilniaus
26.	Ukmergės rajono	0	1	Vilniaus
27.	Vilkaviškio rajono	0	2	Marijampolės
28.	Vilniaus rajono	0	2	Vilniaus
29.	Visagino	0	1	Utenos

Šaltinis – Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys

Valstybinio audito ataskaitos
„Buitinių atliekų tvarkymas“
2 priedas

Savivaldybės, kurios nėra patvirtinusios atliekų tvarkymo planų

Savivaldybė	2008-06-13 duomenimis	2008-09-25 duomenimis
ALYTAUS APSKRITIS		
1. Alytaus rajono	-	2008-08-20 Nr. K-197
2. Varėnos rajono	-	
KAUNO APSKRITIS		
3. Kaišiadorių rajono	-	
4. Raseinių rajono	-	2008-06-26 Nr. (1.1) TS-239
5. Birštono	-	
6. Prienų rajono	-	
KLAIPĖDOS APSKRITIS		
7. Klaipėdos rajono	-	
PANEVĖŽIO APSKRITIS		
8. Panevėžio miesto	-	
9. Panevėžio rajono	-	
10. Kupiškio rajono	-	2008-07-31 Nr. TS-224
TELŠIŲ APSKRITIS		
11. Rietavo	-	
UTENOS APSKRITIS		
12. Zarasų rajono	-	2008-06-30 Nr. T-141
VILNIAUS APSKRITIS		
13. Vilniaus rajono	-	
Šaltinis – Valstybės kontrolė		

Valstybinio audito ataskaitos
„Buitinių atliekų tvarkymas“
3 priedas

Savivaldybės, nesudariusios sutarčių su operatoriais

Eil. Nr.	Savivaldybė	Apskritis
1.	Šalčininkų rajono	Vilniaus
2.	Ukmergės rajono	Vilniaus
3.	Ignalinos rajono	Utenos
4.	Varėnos rajono	Alytaus
5.	Kretingos rajono	Klaipėdos
6.	Šakių rajono	Marijampolės
7.	Kupiškio rajono	Panevėžio
8.	Telšių rajono	Telšių

Šaltinis – Aplinkos ministerijai savivaldybių 2008 m. pateiktų ataskaitų apie atliekų tvarkymo sistemą duomenys